
Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2013:6

Öka den vegetariska kosten

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2013:56, Öka den vegetariska kosten. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionens båda punkter och menar att kyrkomötet inte ska uppmana församlingar till en vegetarisk kost och att frågan är mer komplicerad än vad som framgår av motionärerna resonemang och förslag till beslut.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:56 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:56 punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2013:56, av Ylva Wahlström m.fl., Öka den vegetariska kosten

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att det vid Svenska kyrkans riksarrangemang i första hand serveras vegetarisk mat, annan kost kan anmälas vid behov.
2. Kyrkomötet beslutar att inför fastan 2014 uppdra till kyrkostyrelsen att uppmana alla församlingar att välja vegetariskt alternativ, som den allmänna hållningen för det man serverar, främst under fastan.

Bakgrund

Utredningen om handlingsplan för hållbar konsumtion för hushållen, SOU 2005:51, *Bilen, biffen, bostaden, Hållbara laster – smartare konsumtion*, bedöms enligt sakkunniga på kyrkokansliet fortfarande vara aktuell. Den ger förslag till en handlingsplan med åtgärder för hur en ekologisk, social och ekonomisk hållbar konsumtion kan uppnås där stat, kommun, producenter och handel spelar en avgörande roll.

I kapitlet som handlar om hållbar mat finns förslag på åtgärder i jordbruks-, handels- och konsumentledet, som bland annat bygger på strategier om att stärka marknaden för svenskproducerade baslivsmedel, satsning på extensiv svensk nötköttproduktion, att öka andelen ekologiskt certifierade livsmedel samt öka andelen rättvisemärkta produkter.

Nötkött är det kött som har störst negativ påverkan på klimatet genom nötdjurets utsläpp av metangaser. Det foder nötdjuret äter är ofta sojabaserat vilket innebär transporter och negativ påverkan på regnskogen i Sydamerika där den mesta sojan importeras ifrån. Däremot kan en extensiv nötdjurskonsumtion ha positiva följder i form av öppna landskap och den bidrar till biologisk mångfald.

Djuren behövs i landskapet men en alltför stor koncentration medför ett större negativt tryck på jorden.

Fläsk- och fågelproduktion innebär till skillnad från nötproduktion en lägre klimatpåverkan men denna produktion omfattar istället ofta en sämre djurhållning. Det blir lättare att uppfylla kravet på god djurhållning om konsumenter är villiga att betala lite mer och handla ekologiskt och lokalt från producenter där det finns möjlighet till närhet och insyn. Om vi betalar lite mer för köttet skapas också förutsättningar för den som producerar köttet att få lönsamhet i verksamheten.

Vegetarisk mat är bättre för miljön och hälsosamt, men det finns också sämre vegetarisk mat. Grönsaker, rotfrukter och annat som ingår i vegetariska maträtter kan vara besprutade med gifter eller innehålla ohälsosamma tillsatser. Likaså kan produkterna i den vegetariska maten ha transporterats långt. Allt fler människor väljer medvetet livsmedel som är bättre för klimatet och hälsan, även om det kostar mer.

Konferenser med vegetarisk kost

Vid *Barn och unga – ärkebiskopens möte 2012* var vegetarisk mat norm, delvis initierat av Svenska Kyrkans Unga. Den som ville äta kött, fisk eller annan specialkost fick göra ett aktivt val vid anmälan. Drygt 60 procent av deltagarna valde att äta vegetariskt vilket kan jämföras med 10-20 procent vid konferenser där vegetariskt är det aktiva tillvalet. Enligt kyrkokansliets ansvariga för konferensen fanns enbart positiva kommentarer om den vegetariska normen på mötet i den skriftliga utvärderingen.

Svenska Kyrkans Ungas Stora årsmöte antog 2011 en motion om att vid nationella arrangemang erbjuda minst en vegetarisk måltid per dag. Sedan dess görs detta under nationella samlingar som årsmöten, rikshelger, förbundsstyrelsemöten, nationella arbetsgruppsmöten och konferenser, dock med möjlighet att beställa specialkost, inklusive kött, för den som önskar detta. Några distrikt har följt efter modellen och gör på liknande sätt i sina distrikt. Beslutet har dock varit kontroversiellt.

Det finns också erfarenheter inom andra organisationer och vid större nationella arrangemang. Vid den stora musikfestivalen *Way Out West* i Göteborg i augusti i år serverades inget kött, enbart vegetarisk mat. Detta uppskattades av både publik och artister enligt uppgift i den utvärdering som gjorts efter evenemanget.

Lutheran Restoring Creation är ett nätverk inom Evangelical Lutheran Church in Amerika, ELCA, som initierades i slutet på 1990-talet. De främjar klimatarbete på samtliga nivåer inom kyrkan och har bland annat producerat material och recept för vegetarisk kost, och uppmuntrar medlemmarna att äta vegetarisk mat, speciellt under fastan.

Deutscher Evangelischer Kirchentag som samlar cirka 100 000 deltagare vid varje tillfälle har utvecklat en policy som gäller för matservering. Idag är dessa kyrkodagar certifierade genom EMAS, Eco Management and Audit Scheme, EU:s miljölednings- och miljörevisionsordning. Vid senaste kyrkodagarna som genomfördes i år serverades ekologiska, lokalt producerade och rättvisemärkta produkter och det finns en strävan att inför kommande år successivt införa enbart ekologiskt odlad mat och inget kött under kyrkodagarna.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:56 punkt 1 och 2.

Varje människa har ett ansvar för att i vardagen reflektera över sin konsumtion och val av livsmedel. Det handlar både om att slå vakt om skapelsen och om att fördela jordens resurser så det räcker åt alla. Likaså bör vi ansvarsfullt ta hand om den egna hälsan genom att äta mat som är bra för kroppen. Kosten är således både en global och en individuell fråga.

Det finns flera aspekter att ta hänsyn till när vi väljer mat. Det handlar inte bara om vegetarisk mat eller animalisk mat. Det finns vegetarisk mat som är ohälsosam för både miljön och kroppen, genom att den transporterats långt eller besprutats med giftiga kemikalier. Det finns också bra kött, såsom viltkött eller småskaligt, närproducerat och ekologiskt kött. Därtill finns det andra aspekter som påverkar bedömningen av om inköp av en vara är en solidarisk handling, t.ex. om den är rättvisemärkt eller stödjer det lokala samhället. Kvaliteten på livsmedel är alltså en minst lika viktig fråga som frågan om vegetarisk mat eller inte. Dessutom är det individuellt vilken kost en enskild människa mår bra av.

Utskottet delar motionärernas strävan att värna skapelsen och vår miljö. Däremot anser utskottet att frågan är mer komplicerad än vad som framgår av motionärernas motivering och deras förslag till kyrkomötesbeslut i första punkten. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att avslå första punkten i motionen.

Utskottet menar vidare att det inte är kyrkomötets uppdrag att uppmana församlingar att servera vegetarisk mat utan det måste lokala arrangörer bestämma själva. Därför föreslår utskottet avslag även på motionens andra punkt. Utskottet vill dock framhålla att en kristen livstolkning utmanar oss att gestalta fastan i det egna livet såväl som att uppmärksamma fastan i ett vidare sammanhang och ta vara på den tradition som finns i den världsvida kyrkan.

Uppsala den 25 september 2013

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Carina Etander Rimborg, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Carina Etander Rimborg, ordförande, Erik Jonsson, Birgitta Lindén, Bengt A Gustavsson, Kjerstin Sörngård Thulin, Mary Österström, Helena Nordvall, Kristina Sandström, Hans G Erikson, Elisabeth Rydström, Anders Åkerlund, Roland Johansson, Marianne Kronbäck, Britt Louise Agrell och Britta Broman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Christer Björk, Kerstin Bodell, Bo Lindell, Monica Karlsson, Anna Ekström, Berit Simonsson och Berth Löndahl.

Biskoparna Antje Jackelén och Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.